

Vonuló Vízimadár Monitoring adatlap

Az adatok feltölthetők a vízimadár adatbázisba: vizimadaradatbazis.mme.hu

Ha nincs módja feltölteni, akkor e-mail üzenet mellékleteként megküldheti a monitoring@mme.hu címre vagy postai úton az MME Monitoring Központ, 4401 Nyíregyháza 1. Pf.: 286 címre.

A **vastag betűvel** jelzett mezők kitöltése kötelező, az aláhúzással jelzett mezőknél, a megadott lehetőségek közül, a kiválasztottakat húzza alá! Az adatlap kitöltésével kapcsolatos további információk a **Kitöltési útmutatóban** olvashatóak!

Dátum	év	hó	nap	Település			Jelentőlap száma A központ tölti ki!
				Terület neve			
Számlálás ideje (óra : perc)	kezdet	vége					
Felmérő(k)							
<u>Teljes terület bejárva?</u>		igen / nem		<u>Használt távcsövet?</u>		nem / kézitávcsövet / spektívet	
<u>Megfigyelés módja</u>		repülőgép / hajó / motorcsónak / kajak, kenu / autó / kerékpár / gyalog / álló					
Szél erősség Beaufort skála		Hőmérséklet °C		Felhőzet %		Látótávolság 0-100m / 100-500m / >500m	
Terület állapota	normál vízállás / apadó / kiszáradt / lecsapolt / lecsapolás alatt / feltöltés alatt / árasztott / áradó / magas vízállás / alacsony vízállás / olvadó / fagyott					Vízfelület fagyottsága %	
Zavaró tényezők	vadászat / horgászat / halászat / vízisport / látogatók / vízügyi tevékenység / mezőgazdasági tevékenység / személtlerakás / madarak riasztása / nádatrás / növényzet égetése / egyéb emberi tevékenység						
Mások számára hozzáférhetőek legyenek a megfigyelt fajok adatai?				igen / nem			
Mely fajokat mérte fel? <i>Minden olyan csoportot jelöljön meg, melynek megfigyelésére kiterjedt a figyelme!</i>				minden a listán szereplő fajt / a lista Búváralakú fajait / a lista Vöcsökalakú fajait / a lista Gódnálalakú fajait / a lista Gólyaalakú fajait / a lista Lúdalakú fajait / a lista Vágómadár-alakú fajait / a lista Darualakú fajait / a lista Lilealakú fajait			

FAJ	F	É	Példány-szám	±	hím / tojó és korok
Északi búvár					
Sarki búvár					
Jeges búvár					
Kis vöcsök					
Búbos vöcsök					
Vörösnyakú vöcsök					
Füles vöcsök					
Feketenyakú vöcsök					
Károkatona					
Kis károkatona					
Rózsás gödény					
Borzas gödény					
Bölgébika					
Törpegém					
Bakcsó					
Üstöksgém					
Kínai üstöksgém					
Pásztorgém					
Zátonykócsag					
Kis kócsag					
Nagy kócsag					
Szürke gém					
Vörös gém					
Fekete gólya					
Fehér gólya					
Batla					
Kanalgém					
Rózsás flamingó					
Bütykös hattyú					
Kis hattyú					
Énekes hattyú					

FAJ	F	É	Példány-szám	±	hím / tojó és korok
Vetési lúd					
Rövidcsőrű lúd					
Nagy lilik					
Kis lilik					
Nyári lúd					
Indiai lúd					
Sarki lúd					
Anser sp. - lúd					
Kanadai lúd					
Apácalúd					
Örvös lúd					
Vörösnyakú lúd					
Nílusi lúd					
Vörös ásólúd					
Bütykös ásólúd					
Fütyülő réce					
Kendermagos réce					
Csörgő réce					
Tókécs réce					
Nyílfarkú réce					
Böjti réce					
Kanalas réce					
Anas sp. - úszóréce					
Márványos réce					
Üstökös réce					
Barátréce					
Cigányréce					
Kontyos réce					
Hegyi réce					
Aythya sp. - bukóréce					
Pehelyréce					

FAJ	F	É	Példány- szám	±	hím / tojó és korok
Cifra pehelyréce					
Jeges réce					
Fekete réce					
Füstös réce					
Kerceréce					
Kis bukó					
Örvös bukó					
Nagy bukó					
Halcsontfarkú réce					
Kékcsőrű réce					
Barna kánya					
Vörös kánya					
Rétisas					
Barna rétihéja					
Kékes rétihéja					
Fakó rétihéja					
Hamvas rétihéja					
Fekete sas					
Pusztai sas					
Parlagi sas					
Szírti sas					
Halászsas					
Kék vércse					
Kerecsensólyom					
Vándorsólyom					
Guvat					
Pettyes vízcisze					
Kis vízcisze					
Törpevízcisze					
Haris					
Vízityúk					
Szárcsa					
Daru					
Túzok					
Csigaforgató					
Gólyatöcs					
Gulipán					
Ugartyúk					
Székicsér					
Feketeszárnýú székicsér					
Kis lile					
Parti lile					
Széki lile					
Havasi lile					
Aranylile					
Ezüstlile					
Lilebíbic					
Fehérfarkú lilebíbic					
Bíbic					
Sarki partfutó					
Fenyérfutó					
Apró partfutó					
Temminck-partfutó					

FAJ	F	É	Példány- szám	±	hím / tojó és korok
Vándor partfutó					
Sarlós partfutó					
Havasi partfutó					
Sárjáró					
Pajzsoscanó					
Kis sárszalónka					
Sárszalónka					
Nagy sárszalónka					
Erdei szalónka					
Nagy goda					
Kis goda					
Kis póling					
Nagy póling					
Füstös cankó					
Pirosalábú cankó					
Tavi cankó					
Szürke cankó					
Erdei cankó					
Réti cankó					
Terekcankó					
Billegetőcankó					
Kőforgató					
Vékonycsőrű víztaposó					
Laposcsőrű víztaposó					
Szélesfarkú halfarkas					
Ékfarkú halfarkas					
Nyílfarkú halfarkas					
Nagy halfarkas					
Halászsirály					
Szerecsensirály					
Kis sirály					
Dankasirály					
Vékonycsőrű sirály					
Viharsirály					
Heringsirály					
Ezüstsirály					
Sárgalábú sirály					
Sztyeppi sirály					
sárgalábú / sztyeppi s.					
Dolmányos sirály					
<i>Larus sp.</i> - sirály					
Csüllő					
Kacagócsér					
Lócsér					
Kenti csér					
Küszvágó csér					
Sarki csér					
Kis csér					
Fattyúszerkő					
Kormos szerkő					
Fehérszárnýú szerkő					
Jégmadár					

Megjegyzések:

Az adatlap beküldésével egyidejűleg hozzájárul ahhoz, hogy az adatokat feltöltsék a *Vízimadár online adatbázisba* (vizimadaradatbazis.mme.hu).

Kitöltési útmutató

Kérjük, az adatlap kitöltésekor felmerülő kérdések és problémák esetén olvassa el az itt leírtakat!

Dátum

Azt a napot kell megadni, amikor a számlálás történt.

Számlálás ideje

Ebbe a két mezőbe lehet beírni, hogy mikor kezdték és mikor fejezték be a számlálást.

Település (a legközelebbi település)

Annak a településnek a neve, melyhez legközelebb esik vagy közigazgatásilag tartozik az adott terület. Amennyiben több település területére esik, akkor adja meg a legközelebbit vagy pl. folyószakaszok esetén a szakasz felső részéhez közelebbit.

Terület neve

Ide írhatja a terület általánosan ismert nevét. Például: Hortobágyi-halastó; Szelkő-tó; Fehér-szik; Tisza, Tuzsér - Tokaj között stb.

Felmérő(k)

Ebbe a mezőbe kell beírni, hogy ki vagy kik voltak a felmérők (megfigyelők).

Teljes terület bejárva?

Igen vagy Nem érték választható. Ha pl. egy nagyobb halastó számlálásakor nem volt elegendő ideje végigjárni az összes tőegységet vagy az időjárás miatt félbe kellett szakítani a számlálást, akkor a „Nem” értéket válassza. Lehetőség szerint ilyen esetben a **Megjegyzés** mezőben írja le az okát, amiért nem járta be a teljes területet, s azt is, hogy mely tőegységeken végzett számlálást.

Használt távcsövet?

Erre a látszólag kevésbé fontos kérdésre adott válasz is hasznos háttér információval szolgál a számlálások adatainak értelmezéséhez. Választható értékek: nem, kézitávcsövet, spektívet. Természetesen a „nem” választása esetén a másik két érték nem választható. Ha mindkét eszközt használta, akkor mindkettőt jelölje be!

Megfigyelés módja

Több érték is választható a következőkből: repülőgép / hajó / motorcsónak / kajak, kenu / autó / kerékpár / gyalog / álló. Ha pl. egy nagy tavat autóval járt körbe, s a jó betekintő helyeken megállt és kiszállt, s a spektívet használva számolta meg vízimadarakat, akkor az „autó” és az „álló” értéket válassza!

Szélerősség

A szélerősséget a Beaufort skála értékei alapján kell megadni. Ha a számlálás hosszabb ideig tart, s közben a szél erőssége is változik, akkor adja meg az adott időszakra leginkább jellemző értéket!

A Beaufort skála értékeinek meghatározása:

- 0 - teljes szélcsend (a füst egyenesen száll fel, tűkőrsima vízfelület, 0,0-0,5 m/sec.)
- 1 - alig érezhető szellő (a füst gyengén ingadozik, a víz felületén apró fodrok látszanak, 0,6-1,7 m/sec.)
- 2 - könnyű szellő (a fák leveleit mozgatja, a víz felületén lapos hullámok vannak, 1,8-3,3 m/sec.)
- 3 - gyenge szél (a fák leveleit erősen rázza, állóvizek tükrét felborzolja, zászlót lobogtatja, 3,4-5,2 m/sec.)
- 4 - mérsékelt szél (a fák könnyű gallyai mozognak, 5,3-7,4 m/sec.)
- 5 - élénk szél (a fák kisebb ágait mozgatja, állóvizeket hullámsába hoz, 7,5-9,8 m/sec.)
- 6 - erős szél (nagyobb ágakat mozgat, zúg, 9,9-12,4 m/sec.)

A Beaufort skála további kategóriákat is tartalmaz (12-ig), ezek ismertetésétől viszont eltekintünk.

Hőmérséklet

Itt megadható a számlálás idején jellemző átlagos hőmérséklet (°C).

Felhőzet

Itt megadható a számlálás idején jellemző átlagos felhőborítottság (%). Ez a százalékos érték arra utal, hogy az égbolt hány százalékát borította felhőzet. Teljesen derült égbolt esetén 0%, esős időben gyakran 100%. Természetesen elegendő egy durva becslést megadni.

Látótávolság

Itt megadható a számlálás idején jellemző átlagos látótávolság. Választható értékek: rossz (0-100m), közepes (100-500m), jó (>500m). Itt is becslésről van szó, de megadása fontos lehet, mert jelentősen befolyásolhatja a számlálás eredményességét. Különösen igaz ez az ősztől tavaszig terjedő időszakban történő felmérésekre, amikor a gyakori csapadékos, ködös időjárás, s az ezzel együtt járó csökkenő látótávolság, egyes napokon megakadályozhatja a terepi munkát.

Terület állapota

A számlálás idején milyen volt a vizes élőhely állapota? A választható értékek: normál vízállás / apadó / kiszáradt / lecsapolt / lecsapolás alatt / feltöltés alatt / árasztott / áradó / magas vízállás / alacsony vízállás / olvadó / fagyott. Amennyiben a területre több érték is jellemző volt, akkor több érték is kiválasztható. Pl. egy több tőegységből álló halastó esetében gyakran előfordul, hogy ugyanazon a napon vannak normál vízszinten tartott tőegységek, lecsapoltak és akár feltöltés alatt lévők is. A terület állapota jelentősen befolyásolja a területen tartózkodó vízimadár fajok jelenlétét/hiányát és egyedszámukat is.

Vízfelület fagyottsága

A vízfelület fagyottsága jelentősen befolyásolja a területen tartózkodó vízimadár fajok jelenlétét/hiányát és egyedszámukat is, ezért fontos a százalékos arány megadása (%). Természetesen ezt is csak becsülni kell. (Az adatbázisba csak akkor lehet beírni az értéket, ha a **Terület állapota** mezőben az „olvadó” vagy a „fagyott” érték is ki lett választva.)

Zavaró tényezők

A zavaró tényezők egy része általában jellemző egy-egy területre, más részük csak időszakosan fordul elő. Ez esetben azokat a zavaró tényezőket kérjük megadni, melyek a számlálás napján érzékelhetőek voltak, s zavarták a számlálást vagy a madarakat. Választható értékek: vadászat / horgászat / halászat / vízisport / látogatók / vízügyi tevékenység / mezőgazdasági tevékenység / személtalálás / madarak riasztása / nádaratás / növényzet égetése / egyéb emberi tevékenység. Természetesen több érték is kiválasztható.

Megjegyzések

Itt minden olyan információt leírhat, amit fontosnak tart a számlálással vagy a terület aktuális állapotával kapcsolatban. A megfigyelt madarakkal kapcsolatos érdekes vagy fontosnak tartott megjegyzéseket is itt lehet leírni.

Mások számára hozzáférhetőek legyenek a megfigyelt fajok adatai?

Ha szeretné, hogy az online adatbázisban mások számára is láthatóak legyenek az adott űrlapon közölt megfigyelési adatok, akkor az *igen*, ha nem szeretné ezt, akkor a *nem* értéket válassza!

Felmerülhet a kérdés, hogy van-e értelme feltölteni az adatbázisba a számlálási adatokat, ha mások nem láthatják a megfigyelt fajok adatait? –

Természetesen van értelme, hiszen egyrészt maga a feltöltő személy láthatja a megfigyelési adatait, másrészt a jövőben egy új funkció beépítésével hozzáférést adhat azoknak, akiket ő jelöl ki a felhasználók közül. Nem utolsó sorban az adatbázis különböző statisztikai lekérdezéseiben és a területekről automatikusan generált grafikonokon, térképeken megtekinthetőek lesznek ezek az adatok is. Így tehát, ha nem is alapadat szinten, de az adatbázisból készülő elemzések szintjén hozzáférhetőek lesznek ezek az adatok is.

Mely fajokat mérte fel?

Minden olyan csoportot jelöljön meg, melynek megfigyelésére kiterjedt a figyelme!

Ha a „*minden a listán szereplő fajt*” jelöli meg, akkor a többi csoportból (rendek) nem kell választania. Ha a számlálás nem az összes listán szereplő fajra vonatkozik, akkor megjelölhet egy vagy több madárrendet is. Természetesen a fajok a listában akár egyesével is megjelölhetőek (az F mezőben).

A felmért és észlelt fajok adatainak megadása

Az legnagyobb táblázatában kell megadni a madarakkal és előfordulásukkal kapcsolatos adatokat. A táblázatban a főként vizes vagy pusztai élőhelyeken előforduló madárfajok szerepelnek, s néhány olyan is, melyek nem elsősorban az ilyen élőhelyeken jellemzőek, de előfordulásaik regisztrálása fontos a program számára.

Ha egy nagy csapat lúd vagy réce túlságosan távol van vagy olyan rosszak a látási viszonyok, hogy nem sikerül őket faji szinten meghatározni, akkor lehetőség van a „*lúd*”, „*úszóréce*”, „*bukóréce*” mezőkben megadni a meghatározatlan egyedek számát. Lehetőség szerint mindig próbálják meghatározni a fajokat, de vannak esetek, amikor ez túlságosan sok időt elvenne, s a számlálás sikeres befejezését akadályozná. Ilyen eset lehet például, amikor jelentős számú sárgalábú és/vagy sztyeppi sirály tartózkodik egy területen, s nincs elegendő idő az egyes egyedek faji hovatartozását vizsgálni. Ilyen esetben a „*sárgalábú sirály / sztyeppi s.*” mezőben lehet megadni az egyedszámukat. *(Persze mivel a két faj elkülönítése terepen nagy gyakorlatot igényel, ezért akkor is érdemes ebben a mezőben megadni az egyedszámukat, ha a madarak kevesen voltak, de a számlálók nem foglalkoztak a meghatározással.)*

F

Ebben a mezőben kell bejelölni (X-el), hogy mely fajok felmérésére terjedt ki a figyelme. Ezt a fentebbi részben – **Mely fajokat mérte fel?** – az összes fajra vagy egyes madárrendekre vonatkozóan már megadhatta, de itt egyesével is bejelölheti. Olyan fajok esetében, melyeknél itt vagy fentebb nem jelölte meg, hogy a felméréskor kiterjedt rájuk a figyelme, nem adhat meg észleléseket és példányszámokat sem!

É

Ha a listában szereplő valamelyik fajt észlelte a területen, akkor jelölje be ebben a mezőben (X-el)! *Előfordulhat, hogy egyes fajok egyedszámát nem tudja megadni, mert a számlálásukat nem végezte el, de egyébként megfigyelte a területen. Ilyenkor itt bejelöli az észlelést, de a példányszámra vonatkozó további mezőket üresen hagyja. Lehetőség szerint jegyezze fel az észlelt egyedek számát, hogy ritkán forduljon elő ilyen eset!*

Példányszám

Ebben a mezőben kell megadnia a fajok összes észlelt egyedének számát!

Sok esetben a madarak nagy száma, a távolság, a mozgásuk vagy egyéb okok miatt nem lehetséges egyesével megszámlálni minden egyes egyedet, ezért ilyenkor a lehető legnagyobb pontossággal meg kell becsülni az egyedszámot. Az egyes madárcsoportok esetében más-más módszer lehet célravezető a számlálások során, s ezekről az adatbázis Programismertető oldalán bővebben olvashatnak.

Számos faj egyedeit bujkáló vagy rejtett életmódjuk miatt csak elvéve észleljük a vízmadár számlálások folyamán (pl. bölömbika, vízcicsibék). Az egyes fajok évszakonként, élőhelyenként vagy időjárási körülményektől függően is más-más viselkedést mutathatnak, s így más-más valószínűséggel észlelhetjük őket. Ezt tudomásul kell vennünk, s az adatok értelmezése során tisztában kell lennünk azzal, hogy bizonyos fajok esetében sokkal kevesebb egyedet észlelhetünk, mint amennyi ténylegesen a területen tartózkodhatott.

Mindettől függetlenül, az adatlapon az észlelt egyedek számát kell megadni, nem a sejtett vagy feltételezett egyedek számát!

±

Nagyobb madárcsapatok esetében az egyszeri vagy többszöri megszámlálás ellenére is bizonyos hibával dolgozunk. Itt írható be, hogy a **Példányszám** mezőben megadott érték, a felmérő becslése szerint, plusz/mínusz mennyivel térhet el a valós példányszámtól.

hím / tojó és korok

Ebben a mezőben az egyes fajok ivar és kor szerinti részletezése adható meg, ha a számláláskor ezeket az adatokat is rögzítette. Persze erre csak kevés faj esetében van lehetőség.

Az adatbázisban az ivar és a korok külön mezőkben adhatóak meg, az alábbiak szerint, de itt az adatlapon, ebben az egy mezőben kérjük megadni!

Hím (H) és Tojó (T) – ez talán nem szorul részletesebb magyarázatra. Ha a számláláskor az adott faj egyedeit ivar szerint is meghatározta (pl. egyes récefajok vagy a rétihéja esetében), akkor azt itt írható be. A hím és tojó egyedek száma nem lehet nagyobb a **Példányszám** mezőbe írt értéknél!

Adult (A) – kifejlett, felnőtt egyed, általában a fajra leginkább jellemző tollazatban, ami persze évszakonként jelentősen eltérő is lehet.

Pullus (P) – fióká, mely általában pehelytollas, röpképtelen, legtöbbször még a szülők gondoskodására szoruló egyed. A vízmadár felmérések során leginkább a vöcskők, hatyúk, récék, ludak és szárcsák fiókáival találkozhatunk a nyár folyamán, általában a szüleikkel együtt, a vízen vagy vízparton.

Juvenilis (J) – fiatal madár, mely első kifejlett tollruháját viseli (nem pelyhes már), s még nem vedlette egyik tollát sem. Ezek a madarak az adott évben keltek, s általában nyáron és ősszel találkozunk velük. (Korán költésbe kezdő fajok esetében tavasszal is előfordulhatnak.)

Immatúr (I) – nem ivarérett egyed, sokszor a faj kifejlett egyedeihez hasonló tollazattal, de sok faj esetében eltérőek lehetnek. A szaporodásban általában még nem vesznek részt.

A négy korosztályba tartozó egyedek száma nem lehet nagyobb a **Példányszám** mezőbe írt értéknél!